

Phát huy nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay

NGUYỄN THỊ NGÀ

Học viện Kỹ thuật Quân sự; Email: thanhngahvbc@gmail.com

Tóm tắt: Cuộc đấu tranh tư tưởng - lý luận ở nước ta hiện nay đang diễn ra vô cùng cam go và phức tạp. Đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc truyền bá lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chính sách của Đảng. Đồng thời, họ cũng là lực lượng tiên phong trong cuộc đấu tranh tư tưởng - lý luận, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Muốn đảm nhiệm tốt vai trò của mình, đội ngũ này cần không ngừng phát huy nhân tố chủ quan. Đó là, không ngừng bồi dưỡng nâng cao trình độ tri thức, rèn luyện kỹ năng, phát huy ý chí, tình cảm, niềm tin... từ đó chủ động, tích cực, sáng tạo, vượt qua khó khăn, gian khổ trong quá trình đấu tranh tư tưởng - lý luận.

Từ khóa: nhân tố chủ quan; giảng viên; tư tưởng - lý luận.

Tư tưởng - lý luận là sự phản ánh trực tiếp các quan hệ chính trị của đời sống xã hội. Đây là một lĩnh vực hết sức quan trọng vì nó liên quan đến việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, tạo sự đoàn kết trong Đảng và đồng thuận của xã hội, gây dựng niềm tin của cán bộ Đảng viên và nhân dân vào Đảng và chế độ. Hiện nay, thế giới đang đứng trước những biến đổi to lớn, mang tính chất bước ngoặt. Kinh tế thế giới từ sau khủng hoảng và tác động của dịch bệnh Covid-19 đang dần phục hồi và cơ cấu lại. Trong khi khẳng định hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và hợp tác quốc tế vẫn là xu hướng lớn, có tính chất chủ đạo, Đại hội Đảng lần thứ XIII cũng nhận định: “Các thế lực thù địch tiếp tục tăng cường chống phá Đảng, Nhà nước và đất nước ta”⁽¹⁾. Chúng sử dụng các chiêu bài dân chủ, nhân quyền để khoét sâu những thiếu sót, yếu kém trong công tác lãnh đạo của Đảng, quản lý điều hành của Nhà nước và sự suy giảm về đạo đức, lối sống, những biểu hiện tiêu cực, tham nhũng, lãng phí của một bộ phận cán bộ, đảng viên hòng chia rẽ nội bộ, chống phá Đảng, Nhà nước, gây ra sự hoang mang, dao động về tư tưởng, mất lòng tin của nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa.

Bên cạnh đó, trong “hàng ngũ cách mạng cũng

có người bi quan, dao động, nghi ngờ tính đúng đắn, khoa học của chủ nghĩa xã hội”; thậm chí, có người còn “phụ họa với các luận điệu thù địch, công kích, bài bác chủ nghĩa xã hội, ca ngợi một chiều chủ nghĩa tư bản”⁽²⁾. Chính vì thế, “thường xuyên đấu tranh, ngăn chặn âm mưu, hoạt động chống phá của các thế lực thù địch, phản động, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng”⁽³⁾ là một việc làm có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với sự tồn vong của Đảng và của chế độ ta hiện nay. Cuộc đấu tranh tư tưởng - lý luận mà Đảng và nhân dân ta đang tiến hành là một hình thức đấu tranh giai cấp chống lại những quan điểm tư tưởng tư sản và các quan điểm lạc hậu phản khoa học, phản động nhằm bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối quan điểm của Đảng. Quá trình đấu tranh đó vừa chống lại kẻ thù giai cấp - dân tộc trong nước và ngoài nước với các luận điệu nguy hiểm, mị dân, chia rẽ nhân dân với Đảng, đồng thời khắc phục tư tưởng tiêu cực nảy sinh trong Đảng như: chủ nghĩa cá nhân, tư tưởng cơ hội, thực dụng... Hoạt động đấu tranh tư tưởng - lý luận đòi hỏi chủ thể phải có năng lực tương ứng phù hợp với thực tiễn, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ cách mạng. Đồng thời, qua cuộc đấu

tranh tư tưởng - lý luận, năng lực của chủ thể không ngừng phát triển.

Đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học là một trong những lực lượng đi tiên phong trong cuộc đấu tranh tư tưởng - lý luận. Đối với họ, đấu tranh tư tưởng - lý luận vừa là nhiệm vụ vừa là đòi hỏi tất yếu gắn với nghề nghiệp. Để đáp ứng yêu cầu của hoạt động đó họ phải không ngừng phát huy nhân tố chủ quan. Nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội nhân văn ở các trường đại học hiện nay được hiểu là là tất cả những mặt, những yếu tố, những phẩm chất thuộc về đội ngũ giảng viên được họ huy động vào trong quá trình đấu tranh tư tưởng - lý luận nhằm nhận diện và phản bác có hiệu quả những quan điểm phi vô sản. Nhân tố chủ quan bao gồm các yếu tố tri thức, kỹ năng, phẩm chất chính trị, đạo đức, ý chí, niềm tin, nghị lực..., được họ huy động vào cuộc đấu tranh không khoan nhượng với những luận điệu sai trái, xuyên tạc, thù địch nhằm bảo vệ đường lối cách mạng, khoa học của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học luôn gắn liền với sự tác động và chi phối của những điều kiện khách quan bao gồm: tình hình kinh tế, chính trị, xã hội trong nước và quốc tế; cách thức, diễn biến hoạt động chống phá trên mặt trận tư tưởng - lý luận của các thế lực thù địch; đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước trong các hoạt động chính trị, quân sự, ngoại giao; chế độ, chính sách đãi ngộ đối với giảng viên... Những yếu tố này luôn vận động, biến đổi, phát triển, tác động, ảnh hưởng đến phát huy nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học. Do đó, phát huy nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học chính là việc làm cho họ - trong điều kiện tình hình thế giới và trong nước có nhiều biến động, cuộc đấu tranh giữa chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa xã hội diễn ra gay gắt trên nhiều phương diện; hoạt động chống phá của các thế lực

thù địch ngày một tinh vi, phức tạp; chế độ đãi ngộ, khuyến khích đối với còn nhiều hạn chế... , họ vẫn luôn chủ động, tích cực, tự giác, sáng tạo, khắc phục mọi khó khăn trong nhận diện và phản bác các quan điểm phi vô sản trên mọi mặt trận.

Nhân tố chủ quan đóng vai trò vô cùng quan trọng trong hoạt động của mỗi chủ thể, làm cho chủ thể tiến hành hoạt động có hiệu quả, đạt được mục đích đề ra. Vậy làm thế nào để phát huy tốt nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay?

Thực chất, phát huy nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay là quá trình thực hiện tổng thể các cách thức, biện pháp nhằm biến đổi theo hướng tích cực các yếu tố tri thức, kỹ năng, phẩm chất chính trị đạo đức, ý chí, tình cảm, niềm tin, thể lực... của đội ngũ này nhằm khơi dậy và khai thác những tiềm năng, giúp họ hoàn thành tốt nhiệm vụ đấu tranh tư tưởng - lý luận, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

Phát huy nhân tố chủ quan trong đấu tranh tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay cần tập trung vào những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất, bồi dưỡng, phát triển tri thức của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay.

Tri thức của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn trong đấu tranh tư tưởng - lý luận là yếu tố cơ bản cấu thành nhân tố chủ quan. Đó là sự hiểu biết, là kiến thức, thông tin mà họ lĩnh hội được trong quá trình học tập, nghiên cứu, giảng dạy và tham gia hoạt động thực tiễn xã hội. Xét về lĩnh vực, tri thức của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn bao gồm tri thức chuyên ngành, tri thức khoa học xã hội, tri thức khoa học tự nhiên và kinh nghiệm thực tiễn. Đây là hệ thống tri thức mang tính tổng hợp và đa dạng được họ huy động vào quá trình thực hiện nhiệm vụ nói chung và nhiệm vụ đấu tranh tư tưởng - lý luận nói riêng. Nếu có được một vốn tri thức phong phú, toàn diện, người giảng viên khoa học xã hội và nhân văn không những nắm được hạt nhân

khoa học, hợp lý, tiến bộ của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chính sách của Đảng mà còn có thể dùng nó làm vũ khí trong quá trình nhận diện và phản bác những luận điểm sai trái, phản động của kẻ thù. Giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học, phải luôn tích cực, tự giác trong học tập, nâng cao trình độ lý luận, chuyên môn nghiệp vụ. Sinh thời, chủ tịch Hồ Chí Minh cũng chỉ ra: “Đảng phải chống thói xem nhẹ học tập lý luận”⁽⁴⁾. Để phát huy tính tích cực, tự giác trong bồi dưỡng, phát triển tri thức của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học Đảng, Nhà nước và Đảng ủy, ban giám đốc, các khoa, viện ở các trường đại học cần có cơ chế, chính sách phù hợp tạo điều kiện thuận lợi để đội ngũ giảng viên học tập, nâng cao trình độ học vấn, kiến thức chuyên môn và kiến thức thực tiễn. Đồng thời, tạo điều kiện về cơ sở vật chất, kỹ thuật để họ tiếp cận với nhiều nguồn thông tin đa dạng, phong phú, theo kịp sự biến động của đời sống kinh tế, chính trị, xã hội trong và ngoài nước.

Thứ hai, tích cực rèn luyện kỹ năng đấu tranh tư tưởng - lý luận đội ngũ giảng viên khoa học xã hội nhân văn ở các trường đại học hiện nay.

Đây là một yếu tố không thể thiếu trong các yếu tố cấu thành nhân tố chủ quan của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội nhân văn ở các trường đại học. Nó bao gồm các năng lực thu thập, xử lý, đánh giá thông tin, kỹ năng sử dụng ngôn từ, phương pháp phản bác những luận điệu sai trái. Việc tổ chức thực tiễn đấu tranh tư tưởng - lý luận của giảng viên khoa học xã hội và nhân văn thể hiện đầy đủ các yếu tố tính Đảng, tính khoa học và tính nghệ thuật, có nội dung toàn diện, sâu sắc cả về lý luận và thực tiễn, trên tất cả các vấn đề đấu tranh. Giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học đều có trình độ đào tạo từ bậc đại học trở lên. Với lợi thế về vốn tri thức chuyên ngành, kỹ năng ngoại ngữ, tin học, vốn kinh nghiệm thực tiễn trong giảng dạy, nghiên cứu khoa học..., họ đồng thời cũng có lợi thế về kỹ năng, phương pháp trong tiếp cận, đánh giá những quan điểm, tư tưởng, luận cứ, luận chứng khác nhau. Tuy nhiên, hiện nay, các thế lực thù địch không ngừng sử dụng những biện pháp, cách thức

chống phá mới, tinh vi, ẩn dưới các chiêu bài tự do, dân chủ, quyền con người... hòng chống phá Đảng, Nhà nước và tuyên truyền cho các học thuyết tư bản chủ nghĩa, nhất là trên không gian mạng, đòi hỏi đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn cần không ngừng rèn luyện kỹ năng, trình độ về mọi mặt để có cách thức, biện pháp đấu tranh tư tưởng - lý luận phù hợp, hiệu quả nhất.

Thứ ba, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học hiện nay.

Phẩm chất chính trị đóng vai trò quan trọng trong định hướng lập trường, tư tưởng của người giảng viên. Phẩm chất chính trị góp phần tạo động cơ, thái độ, ý chí, quyết tâm, quy định phương hướng, con đường đi của họ. Nếu người giảng viên xác định đúng mục tiêu, lý tưởng, vị trí, vai trò của mình thì họ sẽ có động cơ, thái độ đúng đắn, có ý chí, quyết tâm cao, từ đó tích cực, chủ động vượt khó, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao và ngược lại. Chính vì thế, phẩm chất chính trị là một yếu tố cơ bản trong nhân tố chủ quan của đội ngũ giảng viên. Để bồi dưỡng phẩm chất chính trị của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học, cần tăng cường tập huấn, bồi dưỡng kiến thức chuyên sâu về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và các chỉ thị, nghị quyết của Đảng để họ thực sự thấm nhuần và vững tin hơn vào Đảng và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, không có biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”.

Đạo đức là tập hợp những quan điểm, nguyên tắc, quy tắc chuẩn mực xã hội nhằm điều chỉnh và đánh giá cách ứng xử, hành vi của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học. Mỗi giảng viên cần không ngừng tự rèn luyện, bồi dưỡng đạo đức bản thân. Việc rèn luyện phẩm chất đạo đức là công việc cần tiến hành thường xuyên, bởi lẽ đạo đức là kết quả của quá trình rèn luyện bền bỉ hàng ngày. Phẩm chất đạo đức tốt góp phần giúp cho đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn phát huy tốt vai trò của mình, không thờ ơ, vô cảm trước những vấn đề chính trị, không bàng quan trước những quan điểm, luận điệu xuyên

tạc. Từ đó, họ tích cực tuyên truyền, đấu tranh, bài trừ, loại bỏ những luận điệu sai trái, phát huy vai trò trong truyền bá nền tảng tư tưởng, lập trường, quan điểm của Đảng chống lại các luận điệu phi vô sản. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng có lời dạy đối với người giảng viên cách mạng: “Ta là cán bộ chuyên môn, có chuyên môn mà không có chính trị giỏi thì dù học giỏi mấy trẻ con cũng hỏng. Chính trị là linh hồn, chuyên môn là cái xác. Có chuyên môn mà không có chính trị thì chỉ còn cái xác không hồn. Phải có chính trị trước rồi có chuyên môn”⁽⁵⁾. Người giảng viên khoa học xã hội và nhân văn cần đạt tới trình độ có thể biến những tri thức khoa học thành niềm tin cộng sản, phát triển đạo đức cách mạng, củng cố bản lĩnh chính trị, không ngừng phấn đấu theo lý tưởng xã hội chủ nghĩa, đồng thời họ, phải biết cách truyền thụ phẩm chất tốt đẹp đó cho học viên, sinh viên.

Thứ tư, khơi dậy ý chí, tình cảm, niềm tin của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học.

Ý chí, tình cảm, niềm tin là những yếu tố quan trọng trong nhân tố chủ quan của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học. Ý chí là quá trình tâm lý phản ánh hiện thực khách quan, hệ thống các nhu cầu, mục đích, sức mạnh, lòng quyết tâm của họ trước sự tác động mạnh mẽ của điều kiện khách quan. Tình cảm là một hình thức phản ánh hiện thực khách quan vào đầu óc của họ, từ đó, nảy sinh những trạng thái tâm lý yêu, ghét, giận, vui, buồn, tiếc thương, hứng thú, say mê, chán nản, sợ hãi... đối với những điều kiện khách quan trong quá trình thực hiện nhiệm vụ đấu tranh tư tưởng - lý luận. Niềm tin được xác lập dựa trên tri thức và lập trường tư tưởng vững vàng của người giảng viên khoa học xã hội và nhân văn, tạo nên động cơ bên trong, thúc đẩy hay kìm hãm hành động của họ. Cần làm cho đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học ý thức rõ hơn về trách nhiệm, vinh dự của bản thân trong tuyên truyền, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, từ đó họ mới có ý chí, tình cảm, niềm tin trong quá trình đấu tranh tư tưởng - lý luận.

Bên cạnh đó, nhân tố của quan trọng đấu tranh

tư tưởng - lý luận của đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học cũng bao gồm những yếu tố thuộc về thể lực của người giảng viên. Chỉ khi có sức khỏe tốt, họ mới có thể đảm nhiệm được một lúc nhiều nhiệm vụ vừa giảng dạy, vừa nghiên cứu khoa học, vừa đấu tranh tư tưởng - lý luận bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Muốn vậy, cần có các chế độ đãi ngộ, khen thưởng hợp lý đối với đội ngũ giảng viên có thành tích tốt trong đấu tranh - tư tưởng lý luận, tạo động lực để họ tích cực chia sẻ, lan tỏa những quan điểm đúng đắn, phản bác những luận điệu sai trái, phản động.

Như vậy, giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học là lực lượng quan trọng trong việc bảo vệ lý luận chủ nghĩa Mác Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng trước những luận điệu xuyên tạc, sai trái của kẻ thù. Nếu các chủ thể lãnh đạo Đảng, Nhà nước, Đảng ủy, Ban giám hiệu, các khoa, viện của các trường đại học có cơ chế, chính sách phù hợp và bản thân đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các trường đại học nhận thức được vị trí, vai trò và phát huy hết nhân tố chủ quan: tri thức, kỹ năng, phẩm chất chính trị đạo đức, ý chí, tình cảm, niềm tin, thể lực... tích cực, linh hoạt trong nhận diện, phê phán, vạch trần những quan điểm, tư tưởng sai lầm, phản động của các thế lực thù địch, những tư tưởng tiêu cực, chủ nghĩa cá nhân, quan liêu trong nội bộ, thì tin tưởng rằng, họ sẽ có những đóng góp vô cùng quan trọng việc củng cố sự đoàn kết, thống nhất trong Đảng và tạo lập niềm tin của nhân dân vào Đảng, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta hiện nay./.

(1), (3) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.1, tr.108, 41.

(2) Nguyễn Phú Trọng (2021), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, Tạp chí Cộng sản điện tử, <https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/media-story/-/asset-publisher/V8hnp4dk31Gf/content/>, truy cập ngày 16/5/2021.

(4) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, T.8, tr. 11.

(5) Hồ Chí Minh (2021), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, T.12, tr.269.